

POLITIKKUR

Føroya Tele er eitt av stóru partafeløgnum, sum tað almenna eigur 100 prosent. Atlantsflog er eisini eitt av stóru almennu partafeløgnum. Eitt skifti áttu privatir íleggjarar ein triðing av felagnum, men seinni hevur tað almenna keypt partabrøvini aftur. Almennu Føroyar eiga eftir tí, sum embætisbólkurin skrivar, 16 prosent av partabrøvunum í Smyril Line

SKIL FÁAST Á ALMENNNA EIGARA- POLITIKKINUM

**Ein embætisbólkur hevur nú gjørt uppskot til
reglugerð fyri eigarapolitikk landsins**

Árni Gregersen

Almennu Føroyar eiga part í føroyskum vinnulívi.

Tað snýr seg um í partafeløgum, vinnurekandi grunnum og stovnum av ymiskum slag, sum eru partar av virkseminum í Føroyum.

Í fleir førum er tað soleiðis, at almennu Føroyar eiga 100 prosent av partabrøvunum í partafeløgum. Í øðrum førum eiga almennu Føroyar ein part og so eru tað stovnar og aðrar fyrirkur hjá landinum, sum reka vinnuligt virksemi.

Hesar fyrirkur eru skildar frá landinum, men eru skipaðar á líknandi hátt sum partafeløg.

Fyri at fáa skil á, hvussu hesar fyrirkur skulu rekast og eftir hvørjum leiðreglum tær skulu stýrast, setti táverandi landsstýrismaðurin við vinnumálum, Jóhan Dahl, á heysti 2014 ein bólur at gera eitt uppskot til eigarapolitikk landsins.

Tá ið nýggj samgonga tók við í fjør heyst, heitti núverandi landsstýrismaðurin við vinnumálum, Poul Michelsen, á bólkin um at halda fram við arbeiðnum.

Eigarapolitikkurin skal eftir arbeiðssetninginum

fevna um millum annað hvussu landsins eigaraskapur eigur at verða útintur í førum, tá ið virksemið hjá landinum er skipað uttan fyri vanligu landsumsitingina í partafelagsformi ella líknandi vinnufelagsformi.

Embætisbólkurin hevur gjørt eitt uppskot um, hvussu hetta skal skipast. Spælireglur – ella leiðreglur – eru orðaðar, sum lýsa samspælið millum landsstýrismannin, sum umsitur økið – og so leiðsluna í felagnum.

Eigarapolitikkurin er serliga ætlaður partafeløgum, har landið hevur avgerandi ávirkan, t.e. partafeløg, sum eftir vinnufelagalógini eru »landspartafeløg«.

Eigarapolitikkurin fevnir

tó eisini um aðrar fyrirkur hjá landinum, sum reka vinnuligt virksemi, og sum organisatoriskt og figgarliga eru skildar frá landinum, og sum eru skipaðar á líknandi hátt sum partafeløg.

Eigur nógv feløg

Almennu Føroyar eiga 100 prosent av partapeninginum í fleiri stórum feløgum í Føroyum.

Tilsamans eru feløgin 10 í tali. Harafturat eigur landið part í seks øðrum partafeløgum.

650 starvsfólk eru í hesum 100 prosent almennu partafeløgnum.

Talan er um risastórar fyrirkur sæð í føroyskum samanhangi.

Føroya Tele er eitt av fe-

løgnum, sum hevur 250 fólk í starvi og hevur ein figgarjavna uppá meira enn 800 milljónir krónur.

Posta hevur 120 fólk í starvi og hevur ein figgarjavna uppá 150 milljónir krónur.

Atlantic Airways hevur sløk 200 fólk í starvi og hevur ein figgarjavna uppá slaka hálva milljard.

Hini feløgin, sum ta almenna eigur 100 prosent hava ikki so nógv fólk í starvi.

Embætisbólkurin hevur gjørt uppskot til leiðreglur, men í ávísu førum er tað soleiðis, at feløg har landið er partaeigari, eru skrásett á keypsskálum. Har er tað soleiðis, at reglurnar fyri skrásett feløg ganga framum tað, sum embætisbólkurin annars mælir til.

Nevnast kann til dømis Bank Nordik. Bankin er skrásettur á keypsskálunum og tí eru eglurnar har galdandi, hóast landið eigur stóran part í fyrirkuni.

Umframt partafeløgin, so eru trýggir vinnurekandi grunanr, har sum landið velir nevndarlimir. Grunnarnir eru skipaðir undir vinnugrunnalógini.

Føroya Realkreditstovnur Íleggingargrunnurin fyri Føroyar Bústaðir (Húsalánsgrunnurin) Búnaðargrunnurin

Ábyrgdarbýtið

Við so ymiskum feløgum og stovnum er sjálvandi neyðugt at tryggja, hvør hevur ábyrgd av hvørjum í sambandi við virksemi hjá partafeløgum og grunnum.

Í leiðslu verður munur gjørdur á, hvør tað er, sum er eigari av einum felag og so hvør leiðslan er.

Har sum talan er um eina nevnd og eina leiðslu, eru tað tey, sum vegna eigan hava ábyrgdina av tí, sum felagið ella fyrirkun ger.

Hetta gevur hesum fyrirkum góðan møguleika at hava fokus á handilsligan rakstur og virðisskapan, serliga í mun til um fyrirkun var skipað sum eing partur av fyrisitingini hjá landinum.

Stríð um ábyrgdina kann oftari taka seg upp í feløgum, har landið eigur part í. Ofta verður væntað okkurt serligt av hesum fyrirkum, sammett við, hvat verður væntað av æðrum samanberligum fyrirkum.

Tí heldur embætisbólkurin, at að er greitt, hvørjar formligar treytir eru galdandi, tá ið talan er um at útinna eigarskapin hjá landinum.

Við øðrum orðum, hvør hevur ábyrgdina av hvørjum.

Í uppskotinum stendur um ábyrgdarbýtið:

Landsstýrismaðurin:

- Skal tryggja, at nevndin er hósandi mannað í mun til felagsins virksemi og støðu.
- Hevur skyldu til at hava yvirskipað eftirlit við og at taka støðu til gongdina í felagnum.
- Hevur skyldu til at taka neyðug stig, um gongdin í felagnum bendir á tað, t.d. um tað eru ábendingar um, at ognir landsins í felagnum eru hótta.
- Skal útvega figgarliga heimild frá Løgtinginum, um talan er um, at landið skal keypa og/ella selja partabrøv, ella talan er um tiltøk, sum annars hava við sær útreiðslur ella inntøkur fyri landskassan
- Skal útvega heimild frá Løgtinginum í sambandi við tiltøk, sum eru uttan fyri endamálið við landsins luttøku í felagnum, sum er ásett í stovningarlógini ella fortreytunum í stovningarlógini.
- Skal tryggja - møguliga við fulltrú - landsins luttøku á aðalfundinum.

Nevndin:

- Hevur yvirskipaðu ábyrgdina av avgerðum viðvíkjandi rakstri og iløgum.
- Skal útinna strategiska leiðslu, t.e. at taka virknan lut í gerð av yvirskipaðu strategi og málum felagsins, og taka avgerðir í málum, sum ikki hoyra til dagliga raksturin.
- Hevur ábyrgdina av at útinna eftirlit í mun til dagligu leiðsluna.
- Kann eftir eini áseting í viðtøkunum hava skyldu til at stuðla yvirskipaðu eftirliti og virkna eigaraskapsútinnan landsstýrismansins, m.a. við at tryggja, at landsstýrismaðurin fær viðkomandi upplýsingar.
- Kann í undantaksførum biðja nevndarformannin gera serligar uppgávur fyri felagið, herundir í eitt stutt tíðarskeið luttaka í dagligu leiðsluni. Í tí førinum skal nevndin hava tikið avgerð um hetta, herundir fyrivarnisreglur, sum skulu tryggja, at nevndin varðveitir yvirskipaðu leiðsluna og eftirlitsuppgávuna. Avtalur um formansins luttøku í dagliga rakstrinum og hvussu leingi roknað verður við, at luttøkan varar, skal upplýst í eini fráboðan frá felagnum.

Stjórnin:

- Hevur ábyrgdina av dagliga rakstrinum av felagnum.

Fíggingargrunnurin frá 1992 Føroyagrannurin frá 1971 Framtaksgrannur Føroya

Harafturat er fyra stovnar og grannar, sum eru skildir frá landsfyrisitingini uttan at teir eru fevndir av vinnufelagslógini ella grannalógini. Talan er um grannar, sum reka vinnuligt virksemi. Teir eru settir á stovn við lögtingslóg, men ongin felags leistur er gjørdur fyri, hvussu teir skulu stýrast ella skipast.